

7. MŁODZI LUDZIE WOBEC PRAWA. JAK O TYM UCZYĆ?

MATERIAŁY DLA NAUCZYCIELA I UCZNIA

Prezentacja multimedialna opracowana na podstawie:

Przewodnik obywatelski. Wiedza o społeczeństwie w liceum i technikum – zakres podstawowy. Część 2

Rozdział 3. Prawo, s. 10–27, 64, 72–81

Autorzy tekstów: Dagmara Woźniakowska-Fajst, Witold Klaus

NA TEJ LEKCJI

Uczniowie będą szukać odpowiedzi na pytanie:

- Jakie podstawowe uprawnienia mają osoby niepełnoletnie?

oraz będą kształcić umiejętność czytania i interpretowania prawa na co dzień

CO BĘDZIE POTRZEBNE?

Komputer z dostępem do internetu, ewentualnie projektor i ekran lub tablica interaktywna

MATERIAŁY DLA UCZNIA

- Słowniczek obywatelski (PODRĘCZNIK CZ. 2, s. 246–268)
- Rusz głową, czyli ćwiczenia i zadania (MATERIAŁY, s. 5)

W KILKU SŁOWACH O LEKCJI

Prawo odgrywa dużą rolę w życiu każdego młodego człowieka. To zresztą zupełnie naturalne – coraz częściej sami, bez pomocy rodziców i innych dorosłych, muszą podejmować decyzje i rozwiązywać swoje problemy. Sami podróżują, sami kupują, sami chodzą do lekarza, czasem nawet pracują i zarabiają. Gdy skończą 18 lat, będą mogli brać udział w wyborach władz RP. Szybciej niż się spodziewają, nadejdzie ten moment, kiedy zdecydują się związać z kimś swój los i wziąć ślub. Potrzebują więc coraz większej wiedzy na temat swoich uprawnień i przepisów polskiego prawa. Czy nastolatek może zawrzeć umowę o pracę? Kiedy możesz wziąć ślub? Od jakiego wieku będzie odpowiadał za przestępstwo jako osoba dorosła? Jak o tym uczyć na lekcji wiedzy o społeczeństwie?

AKTYWNOŚCI UCZNIÓW

- SLAJD 4

Zapoznanie się z tematem minilekcji obywatelskiej.

- SLAJD 5

Na tej lekcji

Ukierunkowanie na cele realizowane na minilekcji, wyjaśnienie ważnych pojęć: osoba fizyczna zdolność prawna zdolność do czynności prawnych, prawo rodzinne (MATERIAŁY, s. 4).

- SLAJD 6

Kilka słów o autorach

Dagmara Woźniakowska-Fajst – doktorka nauk prawnych, kryminolożka. Adiunktka na Uniwersytecie Warszawskim i w Polskiej Akademii Nauk. Absolwentka Szkoły Praw Człowieka Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka. Autorka prac naukowych z dziedziny kryminologii, a także materiałów edukacyjnych. Nauczycielka akademicka i specjalistka w dziedzinie edukacji prawnej.

Witold Klaus – profesor w Instytucie Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk, prawnik, kryminolog i badacz migracji, działacz społeczny, ukończył Szkołę Praw Człowieka Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka, laureat Społecznego Nobla 2008 dla innowatora społecznego (nagroda przyznawana przez Fundację Ashoka Innovators for the Public), autor wielu prac naukowych z zakresu kryminologii, wiktymologii, praw człowieka, migracji i uchodźstwa oraz materiałów edukacyjnych dla uczniów i nauczycieli.

- SLAJD 7

Praca z ilustracją

Rysunek satyryczny Juliana Bohdanowicza.

- SLAJDY 8–12

Quiz (MATERIAŁY, s. 5)

- SLAJDY 13–23

Prawo w życiu młodego człowieka

Czynności prawne. Czynności prawne to zdarzenia prawne które wywołane są świadomie przez uprawnione do tego osoby fizyczne (lub organy osób prawnych i mają na celu osiągnięcie określonych skutków w sferze prawa cywilnego, np. przeniesienie własności, rozwiązanie najmu sporządzenie testamentu). Aby tak się stało, osoba musi złożyć oświadczenie woli wskazujące jakie są jej intencje w danej sprawie. Forma takiego oświadczenia może być ustna lub pisemna, musi być jasna i dla wszystkich zrozumiała (SLAJD 14).

Brak czynności prawnych. Dzieci do lat 13 nie mają zdolności do czynności prawnych, a zawierane przez nie umowy są wtedy nieważne nie dotyczy to jednak prostych, codziennych transakcji, np. kupna chleba czy mleka), (SLAJD 17).

Ograniczona zdolność do czynności prawnych. Dzieci, które skończyły 13 lat mają ograniczoną zdolność do czynności prawnych. Na większość zawieranych przez nich umów zgodę muszą wyrazić rodzice, mogą jednak bez niczyjej zgody dysponować zarobionymi przez siebie pieniędzmi oraz rzeczami oddanymi przez opiekunów do swobodnego użytku (SLAJD 19).

INNE AKTYWNOŚCI

Zdolność prawna a zdolność do czynności prawnych (SCHEMAT, SLAJD 15)

Zdolność do czynności prawnych (SCHEMAT, SLAJD 16)

Gdy masz mniej niż 13 lat... (ILUSTRACJA, SLAJD 18)

Gdy skończyłaś 13 lat... (ILUSTRACJA, SLAJD 20)

Gdy skończyłeś 13 lat... (ILUSTRACJA, SLAJD 21)

• **SLAJD 22–29**

Rodzina

Ile władzy mają rodzice? Dziecko aż do 18 roku życia pozostaje pod władzą rodzicielską. Rodzice decydują o wszystkich najważniejszych sprawach związanych z dzieckiem (takich np. jak wybór szkoły, wyjazd za granicę, religia itd.). Rodzice powinni mieć wspólne zdanie i brać zawsze pod uwagę zdanie dziecka (w zależności od poziomu jego rozwoju). Jeżeli rodzice nie mogą się zgodzić w jakiejś istotnej kwestii, wówczas decyzję podejmuje sąd rodzinny. Decyzja ta zastępuje wówczas zgodę rodziców (SLAJD 24).

Kiedy można wziąć ślub? Małżeństwo jest dobrowolnym związkiem mężczyzny i kobiety, którzy osiągnęli odpowiedni wiek i nie są ubezwłasnowolnieni całkowicie. Jednak dziewczyna która ma ukończone 16 lat może wstąpić z ważnych powodów w związek małżeński, jeśli sąd wyrazi na to zgodę (rodzice są tylko pytani o opinię). Wtedy z chwilą zawarcia związku małżeńskiego staje się pełnoletnia, a pełnoletności tej nie traci nawet, gdyby się rozwiodła. Mężczyźni mogą wziąć ślub po ukończeniu 18 roku życia i granicy tej sąd nie może obniżyć (SLAJD 25).

INNE AKTYWNOŚCI

Kazus (zadanie): Dwunastoletni Staszek po powrocie z obozu harcerskiego oświadczył rodzicom, że wielu jego kolegów z drużyny nie je mięsa, bo zabijanie zwierząt jest okrutne. Z tego powodu i on postanowił zostać wegetarianinem. W rodzinie Staszka wszyscy jedzą mięso. Czy Twoim zdaniem rodzice powinni wziąć pod uwagę zdanie chłopca i respektować jego postanowienie? (ILUSTRACJA, SLAJD 23).

Przeczytaj teraz

Art. 17 ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta (SLAJD 27).

Art. 70 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 36 ust. 8 ustawy Prawo oświatowe (SLAJD 29).

Warto wiedzieć

Nastolatek u lekarza: Od jakiego wieku możemy wyrazić zgodę na operację wyrostka? (ILUSTRACJA, SLAJD 26).

Nauka: Kiedy nastolatek może przestać się uczyć? (ILUSTRACJA, SLAJD 28).

• **SLAJD 30-31**

Czy nastolatek może zarabiać?

Przeczytaj teraz

Art. 190 § 1, art. 191 § 2, art. 200¹ § 1 kodeksu pracy (SLAJD 31).

Warto wiedzieć

Bez względu na zdolność do czynności prawnych (ILUSTRACJA, SLAJD 32).

• **SLAJD 32-35**

Młody obywatel

Czynne prawo wyborcze, czyli prawo głosowania w wyborach, mają wszyscy obywatele, którzy ukończyli 18 lat oraz nie są ubezwłasnowolnieni albo pozbawieni praw publicznych (SCHEMAT, SLAJD 34).

Bierne prawo wyborcze, czyli prawo kandydowania w wyborach mają wszyscy obywatele aby jednak kandydować na posła muszą mieć ukończone 21 lat, na senatora 30 lat, a na prezydenta 35 (SCHEMAT, SLAJD 35).

• **SLAJD 36-40**

Nastolatek w sądzie

Odpowiedzialność nastolatków za popełnienie przestępstwa będzie różna w zależności od ich wieku. Od siedemnastego roku życia (a nie 18) odpowiada się za swoje czyny jak osoba dorosła przed sądem karnym. W przypadku dzieci i nastolatków, które nie skończyły 17 lat, sprawa będzie rozpatrywana nie przez sąd karny, ale sąd rodzinny (SLAJD 38).

Osoby niepełnoletnie w Polsce odpowiadają nie tylko za popełnienie przestępstwa. Mogą stanąć przed sądem rodzinnym za demoralizację, a więc np. picie alkoholu, zażywanie narkotyków, ucieczki z domu czy bardzo częste wagarowanie. Sąd może wobec nich zastosować takie same środki wychowawcze jak wobec dzieci, które popełniły przestępstwo (SLAJD 40).

INNE AKTYWNOŚCI

Kazus (zadanie): Przeczytaj poniższą historię i wyjaśnij, jakie konsekwencje poniosą Staś i Nel. Siedemnastoletni Staś i jego trzynastoletnia przyjaciółka Nel wybrali się do zoo. Wszystkie zwierzęta bardzo im się podobały, ale słoń najbardziej. Zapragnęli mieć go tylko dla siebie i hodować we własnym ogródku. Pozostali w zoo do zmroku, a następnie pod osłoną nocy próbowali podstępnie wyprowadzić słonia z zoo. Gdy usiłowali przecisnąć go przez dziurę w ogrodzeniu zostali złapani przez stróża. Zawiadomił on policję. Staś i Nel zostali oskarżeni o kradzież słonia (SLAJD 37).

Warto wiedzieć

Wprawdzie dopiero od ukończenia 17 lat odpowiada się za przestępstwa jako osoba dorosła, to jednak kodeks karny wprowadza wyjątek od tej zasady i pozwala na sądenie w tym trybie nastolatków, którzy w chwili popełnienia poważnych przestępstw (np. morderstwa) mieli skończone 15 lat. Jeżeli zostanie im uwodniona wina, mogą pójść odbywać karę w więzieniu (SLAJD 38).

Warto zapamiętać

Ważne treści warte zapamiętania: zdolność prawna, zdolność do czynności prawnych (PATRZ SŁOWNICZEK OBYWATELSKI).

POLECAMY MATERIAŁY DODATKOWE

• **SŁOWNICZEK OBYWATELSKI**

ZDOLNOŚĆ PRAWNA – zdolność do bycia podmiotem praw i obowiązków w zakresie prawa cywilnego, w odróżnieniu od niej zdolność do czynności prawnych to możliwość dysponowania swoimi prawami i obowiązkami oraz zaciągania zobowiązań za pomocą własnych działań.

ZDOLNOŚĆ DO CZYNNOŚCI PRAWNYCH – zdolność do aktywnego korzystania ze swoich praw i obowiązków, np. zawierania umów.

• **ĆWICZENIA I ZADANIA**

- Sądy, sądy (PODRĘCZNIK, s. 110)
- Bonnie i Clyde (PODRĘCZNIK, s. 113)
- Nastoletnie matki (PODRĘCZNIK, s. 120)

7. MŁODZI LUDZIE WOBEC PRAWA. JAK O TYM UCZYĆ?!

RUSZ GŁOWĄ, CZYLI ĆWICZENIA I ZADANIA

Imię i nazwisko:

Klasa:

Data:

Quiz

Wskaż prawidłową odpowiedź.

1. Od jakiego wieku można pracować na etacie?
 - a. od 13 lat
 - b. od 15 lat
 - c. od 16 lat
 - d. od 18 lat
2. Kiedy najwcześniej można kupić lizaka za złotówkę?
 - a. w prawie polskim dla tej czynności nie ma określonego wieku minimalnego
 - b. w wieku 7 lat
 - c. w wieku 10 lat
 - d. w wieku 13 lat
3. Ile trzeba mieć lat, aby zostać radnym/radną?
 - a. 16 lat
 - b. 18 lat
 - c. 21 lat
 - d. 30 lat
4. Ile trzeba mieć lat, by móc wstąpić w związek małżeński?
 - a. 15 lat
 - b. 18 lat
 - c. 20 lat
 - d. 21 lat
5. Od którego roku życia można zostać skazanym przez sąd karny za popełnienie przestępstwa?
 - a. od 13 lat
 - b. od 16 lat
 - c. od 17 lat
 - d. od 18 lat

Znajdź materiały do PRZEWODNIKA OBYWATELSKIEGO

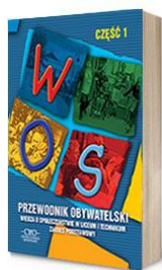
- w serwisie internetowym: koss.ceo.org.pl/wos-do-liceum-i-technikum
- na grupie KOSS i WOS na Facebooku: koss.ceo.org.pl/facebook

Zarejestruj się a otrzymasz:

- informacje o **minilekcjach obywatelskich** i innych nowościach w serwisie
- informacje o nowościach wydawniczych.

Formularz jest na stronie: rejestracja.ceo.org.pl/content/materialy-i-wydarzenia-z-wosu

Zamów w księgarni internetowej CIVITAS.COM.PL

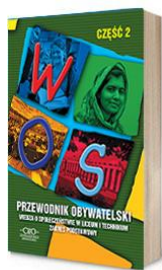

PRZEWODNIK OBYWATELSKI. WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE W LICEUM I TECHNIKUM - ZAKRES PODSTAWOWY. CZĘŚĆ 1

Autorzy: Andrzej Waśkiewicz, Tomasz Merta, Łukasz Pawłowski, Alicja Pacewicz

Wyd. 1, s. 312, opr. miękka, 16,5x23,7 cm, ISBN: 978-83-89623-76-8

Numer dopuszczenia: 1031/1/2019

PRZEWODNIK OBYWATELSKI. WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE W LICEUM I TECHNIKUM - ZAKRES PODSTAWOWY. CZĘŚĆ 2

Autorzy: Andrzej Waśkiewicz, Tomasz Merta, Dagmara Woźniakowska-Fajst, Witold Klaus, Alicja Pacewicz

Wyd. 1, s. 316, opr. miękka, 16,5x23,7 cm, ISBN: 978-83-89623-77-5

Numer dopuszczenia: 1031/2/2020